

A bírálóbizottság értékelése

Kürtösi Katalin már megjelent könyvet nyújtott be akadémiai doktori értekezésésként, melyet a WiBner-Verlag (Augsburg) adott ki 2013-ban. A könyv, amelyre a továbbiakban a disszertáció terminussal utalunk, a kiadó anglofón irodalmakkal és kultúrával foglalkozó sorozatának 4. kötete.

A disszertáció kellő tudományos felkészültséggel megírt, a további kutatásokhoz jól használható munka, amely a kanadai modernista irodalom és művészet egyes jelenségeit a nemzetközi folyamatok kontextusában, de nemzeti jelentőségüket mindenkor szem előtt tartva elemzi. A témával és összefüggéseivel foglalkozó diskurzust naprakész ismeretek birtokában, továbbá új, eredeti megállapításokkal és következtetésekkel gazdagítja. A mű ilyen módon megfelel az MTA doktora cím elnyerésére benyújtott disszertációval szemben támasztott követelményeknek. Munkájának célja annak bizonyítása, hogy a periférikus kultúra is érdemben részt tud venni egy korszak művészi képének alakításában.

A bírálendő értekezés alapján bizonyítottnak látjuk, hogy a jelölt új ismeretekkel, jelentős eredeti tudományos eredménnyel gyarapítja a tudomány szakot. Vonatkozik ez a megállapítás egyrészt - és elsősorban - az egyetemes modernizmusra és annak diszciplináris leágazásaira, másodsorban a kanadai-észak-amerikai irodalmi kultúrára és annak egyéb művészeti szatellitjeire, elsősorban a festészetre. A hatalmas kulturális anyagot megmozgató munka hiteles adatokat tartalmaz. A választott téma, melynek fogalmi alapja adott pólusok közötti kölcsönhatás tényének és irányának feltérképezése, szerencsésen szolgálja a nemzetközi és a hazai kanadistikai kutatásokat.

A szerző fő tézise, hogy nem beszélhetünk egységes nemzetközi modernizmusról, hanem inkább modernizmusokról, amelyek a helyi körülményeket is visszatükrözik. Mivel valóban léteznek modernizmus-központok (a szerző Párizst, Londont és Berlint említi – de e tekintetben New York-ot is ide sorolhatjuk), a kanadai modernista kultúra (regény, festészet, dráma, költészet, irodalomtudomány) – hasonlóan a magyar modernista kultúrához – arra lehet példa, amit a 'perifériákon létező modernizmusként' lehet meghatározni. A szerző körültekintően és pontosan igyekszik definiálni e fogalmat, és alapos áttekintést nyújt a témára vonatkozó elméleti szakirodalomból. Kürtösi kitér a kanadai irodalomelméleti írásokra, sőt az általa tárgyalt szerzők, művészek életéről és művészetéről született meta-művészeti alkotásokra is. Érdekes meglátása (bár erre a konklúzióban nem tér vissza), hogy a modernizmusra, a médiára és a központ-periféria kérdésköre vonatkozó kanadai elméleti szakirodalom (Scott, Brooker, Smith, Innis, Frye, McLuhan) nemzetközi színvonalú és/vagy jelentőségű, miközben ugyanez nem feltétlenül érvényes a korszak kanadai kulturális termékeinek többségére. Talán éppen e gondolatra lett volna érdemes a kötetet felépíteni.

Fontos kihangsúlyozni, hogy a monográfia kiemelkedő munka, ami megfelel az akadémiai doktori értekezéssel szemben támasztott elvárásoknak. Kürtösi Katalin a kanadai kultúrtörténetben hiánypótló munkát végzett el, amely hatalmas információmennyiséget rendszerezett, szintetizált mind az irodalom (regény, irodalomtudomány, dráma, költészet, élet-történet), s egyszersmind a képzőművészet terén. (Gregory Betts, aki Kürtösivel egyidejűleg végzett kutatásokat a témából csak az irodalomra tér ki.) Témakörének elméleti paramétereit sikeresen vázolja (a kronológia tekintetében akadnak bizonytalanságok), és látókörét, elmélyültségét, valamint kiterjedését illetően páratlan irodalmi körképet nyújt. Az Innisről, McLuhan-ról és Frye-ről szóló fejezet mesteri módon szintetizálja mind a modernizmus-modernitás, mind a központ/periféria problematikára vonatkozó írásaikat. Meggyőzően illesztette be az élettörténet kategóriáját a modernista írásmód

kiterjeszthető koncepciójába. Feltárt olyan fontos, korábban nem publikált ismereteket, mint pl. Lawren Harrisnek a Thomas Fisher Rare Book Library-ben őrzött díszletterveit.

Fentiek összegzéseként Kürtösi Katalin disszertációját olyan jelentős, átfogó, és egyben a téma részleteiben elmélyülő munkának tartjuk, amely szempontjainak újdonságával és kutatási eredményeivel mind a hazai, mind a nemzetközi kanadisztika szakembereinek és a területet tanulmányozó kutatók, tanárok, doktori hallgatók érdeklődésére igényt tarthat. Alkalmas továbbá arra, hogy a szélesebb közönségnek a peremvidékek modernizmusával és a kanadai kultúrával kapcsolatos ismereteit is bővítse és finomítsa.